

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Pernarec

[1890]–1944

Inventář

EL NAD č.: 302

AP č.: 294

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	8

I. Vývoj původce archivního fondu

Pernarec (dříve též Pernarce, něm. Pernharz; ve starších pramenech Bernhartice, Bernhartitz) leží 12 km severovýchodně od Stříbra na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 474 m. Název vsi, jak už ostatně napovídají starší pojmenování, byl odvozen z osobního jména Bernhart. Ves je poprvé zmiňována v papežské confirmaci Honorie III. z roku 1219 jakožto součást majetku premonstrátského kláštera v Teplé, jenž ji vlastnil pravděpodobně nepřetržitě až do roku 1850.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého), podrobněji rozvádějící ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci a domovském právu, o dohledu nad obcí, o hospodářství obcím atd.

V novém územněsprávním členění připadla obec Pernarec do soudního okresu Touškov v politickém okrese Plzeň v Plzeňském kraji. V letech 1855–1868 obec náležela do správního obvodu „smíšeného“ okresního úřadu v Městě Touškově. V roce 1868 byl pak touškovský soudní okres začleněn do nově zřízeného politického okresu Stříbro. Od roku 1857 je doloženo, že místní obec Pernarec tvořily tři katastrální obce – Pernarec, Březí (Seslas, Šeštllice nebo Seslitz) a Krukanice (Krukanitz) s místní částí Donamühle (Donamühlhäuseln), jež je poprvé uváděna při sčítání lidu v roce 1890. Obě posledně jmenované katastrální obce patřily před rokem 1850 také ke klášternímu panství premonstrátů v Teplé, konkrétně ke krukanickému statku. V Pernarci sídlil farní úřad nejen pro tři výše zmíněné osady, ale také pro Pichl, Čerňovice (Scherlowitz), Málkovice (Malkowitz) s Ničovou (Nitschowa).¹ Při místní faře fungovala od 18. století škola.

Podle Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle obecního zřízení a řádu volebního (č. 7/1864 zemského zákoníku) byly v Pernarci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. O činnosti a představitelích obecní samosprávy v Pernarci v letech 1850–1918 se dochovalo jen minimum informací.²

Ani z období první republiky, kdy vstoupila v platnost novelizovaná ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.), se až na jména některých starostů nepodařilo získat podstatnější informace o fungování obecního úřadu. Na základě dochovaného stavebního plánu byla v osadě Březí doložena v roce 1937 jen existence osadního zastupitelstva v čele s Josefem Metzskou.

Po záboru českého pohraničí v roce 1938 se obec Pernarec stala součástí Říšské župy Sudety, náležela do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a spadala do působnosti Landráta ve Stříbře. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 bylo

¹ Dle stavu k roku 1860

² V publikaci A. Herziga „Die Gemeinden des Landkreises Mies“ je zmiňován starosta Karl Schott coby činorodý a pokrokový komunální politik, z jehož iniciativy byl v Pernarci kupř. založen spojitelný spolek nebo postavena budova pošty.

s platností od 20. listopadu 1938 na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935.

Činnost Obecního úřadu v Pernarci byla ukončena v roce 1945 ustavením místní správní komise.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	307	neuvedeno
1869	431	68
1880	494	74
1890	474	77
1900	488	80
1910	542	86
1921	569 ³	90
1930	637 ⁴	105

Seznam doložených starostů

Karl Schott	1900 (?)–?
Franz Mühlfried	1923 (?)–1927 (?)
Josef Heieis	1928 (?)–1942 (?)

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Pernarec tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Pernarci. Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Dne 2. prosince 1955 provedla archivářka Bohuslava Lohová prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Pernarci. Do trvalé archivní úschovy byl vedle písemné dokumentace MNV převzat také „Bauprotokoll (1929–1938, 1898–1928), Parzellen-Protokoll, archy pozemnostní (něm.), plánky domů (něm.), mapa pernařeckého katastru (něm.) a Kassabuch 1935–1941“. K faktickému předání těchto písemností do Okresního archivu Tachov se sídlem ve Stříbře došlo pravděpodobně v průběhu roku 1957. Téhož roku archivář Vladimír Bystrický oddělil písemnosti obecního úřadu od fondu MNV.

Na základě územněsprávní reformy (zákon 36/1960 Sb.) byly archiválie v roce 1963 delimitovány do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích (č. přírůstkové 237). Vyše

³ Z toho 3 Češi, 3 cizozemci a 563 Němců

⁴ Z toho 53 Čechů a 580 Němců; v roce 1925 tepelská kanonie prodala část hospodářského dvora v Krukanicích Čechovi ing. Šebestiánovi Kličkovovi, následkem čehož stoupl počet českých obyvatel. Ve 30. letech byla v Krukanicích dokonce otevřena česká menšinová škola a zřízen místní odbor Národní jednoty pošumavské pro Pernarec-Krukanice.

zmíněná kniha „Kassabuch“ z let 1935–1941 nebyla do plaského a pravděpodobně ani do stříbrského archivu nikdy předána.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Pernarec je Obecní úřad v Pernarci. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

Během současné inventarizace fondu došlo ke změně v jeho časovém rozmezí, počtu a skladbě evidenčních jednotek i fyzickém rozsahu. Fond AO Pernarec z let [1890]–1944 tak nyní obsahuje 4 úřední knihy, 2 kartony spisů a 1 mapu o celkové metrāži 0,26 bm.

V průběhu pořádání nebyla provedena vnitřní skartace. Z fondu AO Pernarec byla pouze přerāžena 1 kniha, tzv. Extraktenbuch Pernharz, z let [1865]–[1888] o rozsahu 0,06 bm do fondu Okresní soud město Touškov č. EL NAD 246.

Archiválie jsou kromě některých dvojjazyčných česko-německých tiskopisů psané německy a byly zařazeny do II. kategorie. Písemnosti se až na ojedinělá poškození prachem v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, restaurátorský a konzervátorský zásah tak není nutný.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Z fondu AO Pernarec lze získat spíše informace o obyvatelstvu obce, pozemkové držbě a stavebním ruchu než o činnosti obecní samosprávy. Ve fondu se bohužel nedochovaly žádné zápisy ze schůzí obecních orgánů, kroniky či účetní knihy, jež by mohly poskytnout mnohem více údajů o obecním úřadě, jeho hospodaření atp.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Pernarec uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v září 2011 a čistopis pomůcky zhotovila v květnu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

- Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioeceseos Pragenae.* Praha, 1860.
- Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland.* Haida, 1939.
- Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaserthum Oesterreich,* 1849.
- Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaserthum Oesterreich,* 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého,* 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého,* 1945 (částka 3., 5. 5.).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého,* 1922 (částka 7., 28. 1.).
- SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích.* Praha, 1898.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1872.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1886.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1893.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1907.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1913.
- Statistický lexikon obcí v Čechách.* Praha, 1924.
- Statistický lexikon obcí v Zemi české.* Praha, 1934.
- Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen.* Prag, 1861.
- Zákony a nařízení pro Království české,* 1864 (částka 2., 16. 4.).
- Zevrubný popis rozdělení země Království českého.* Praha, 1854.

II. Literatura

- BĚLOHLÁVEK, Miloslav a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. – Západní Čechy.* Praha, 1985.
- BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 7.* Plzeň, 1996.
- ČECHURA, Jaroslav. *Vývoj pozemkové držby kláštera v Teplé v předhusitské době. Minulostí západočeského kraje XXIV.,* 1988, s. 205–225.
- FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře.* Praha, 1933.
- HERZIG, Anton. *Die Gemeinden des Landkreises Mies.* Dinkelsbühl, 1975.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost.* Praha, 2005.
- HLINOMAZ, Milan. *Klášter premonstrátů Teplá.* Karlovy Vary, 2003.

- NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N–Ž*. Praha, 1991.
- PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.
- POSEL, Miloslav. *Kronika mého kraje I. Od prvopočátku do května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1979.
- POSEL, Miloslav. *Kronika mého kraje II. Od května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1980.
- PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. III. díl – M–Ř*. Praha, 1951.
- SOMMER, Johann Gotfried. *Das Königreich Böhmen, 6. Band Pilsner Kreis*. Praha, 1838.
- VRBATA, Jaroslav. Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. *Sborník archivních prací*, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.

Inventární seznam

I. Knihy

1	Stavební protokol (evidence staveb)	1898–1931	K 1
2	Stavební protokol (evidence staveb)	1929–1938	K 2
3	Parcelní protokol katastrální obce Pernarec	[1890]–[1920]	K 3
4	Parcelní protokol katastrální obce Krukanice	1931–1933	K 4

II. Spisový materiál

Spisy

5	Pozemnostní archy	[1890]–1940	N 1
6	Prodej obecního pozemku manželům Peterovým; pachtovní smlouva	1936–1940	N 1
7	Stavební spisy a plány budov a hospodářských stavení (seřazeno abecedně dle jmen stavebníků) A–M	1900–1944	N 1
	N–W		N 2

III. Mapy, plány

8	Katastrální mapa obce k. k. litographischen Institute des Grundsteuerkataster, 1:2880, litografie, papír podlepený plátnem, 8 neúplně dochovaných listů, rozměry: 1. 78,5 x 63,2 cm 2. 78,7 x 31,2 cm 3. 78,2 x 62,7 cm 5. 39,5 x 62,5 cm 6. 78,7 x 63 cm 7. 62,7 x 32 cm 8. 78,7 x 24,4 cm	1899	M 1
---	--	------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Pernarec
Značka archivního fondu:	AO Pernarec
Časový rozsah:	[1890]–1944
Počet evidenčních jednotek:	7 (4 úřední knihy, 2 kartony a 1 mapa)
Počet inventárních jednotek:	8
Rozsah v bm:	0,26
Stav ke dni:	
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom 30. 5. 2012, čj. SOAP/060-163/2012